

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Markusskolan i
Avesta kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Markusskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Markusskolan i Avesta kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Använd läroböcker och andra läromedel som möter elevernas olika förutsättningar och behov.
- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 12 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:11268) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Markusskolan i Avesta kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker och andra läromedel används för att skapa sammanhang och överblick över de ämnen och moment som eleverna läser. Samtidigt visar granskningen att lärarnas val av läroböcker och användandet av läroböcker i undervisningen begränsas av resurser och tillgång.

I intervju med lärare framkommer att lärarna använder läroböcker och andra läromedel för att planera och strukturera sin undervisning. Lärare uppger att läroboken ger en överblick av ämnets innehåll. När lärarna ska gå igenom ett nytt område med eleverna är läroboken till hjälp för att skapa struktur och sammanhang. Även om det finns lärare som uppger att de ibland avviker från lärobokens struktur till exempel vid temaarbeten eller för att fördjupa sig i områden som eleverna intresserar sig för.

Av intervjun med lärarna framgår att det skiljer sig avseende om lärarna använder läroboken för att stödja elevernas lärande och utveckla elevernas läsförståelse. Lärare berättar att i samhällsorienterande- och naturorienterande ämnen så har eleverna visserligen egna arbetsböcker men eleverna delar på läseböcker. När det gäller ämnet teknik finns en klassuppsättning läroböcker per årskurs men eleverna saknar arbetsböcker. Vidare framgår att det skiljer sig åt mellan olika lärare om de använder läroböcker eller inte. Lärare berättar om olika strategier för att få läroböckerna i samhällsorienterande- och naturorienterande ämnen att räckta till eleverna. I en årskurs läser eleverna i läroboken tillsammans med sin bänkgre. I en annan årskurs kompletteras läroböckerna med äldre exemplar och i en tredje årskurs så bedriver läraren undervisning utan lärobok i de naturorienterande ämnena. Skolinspektionens observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel bekräftar att läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen endast finns i enstaka klassuppsättningar. Samtidigt uppger lärarna att de utan svårigheter kan låna upp läroböcker till eleverna av varandra för de tillfällen där de bedömer att det är fördelaktigt för eleverna att arbeta enskilt. Rektorn berättar att det finns en klassuppsättning av läroböcker i samhällsorienterande- och naturorienterande ämnen per årskurs, det vill säga en klassuppsättning för tre klasser.

I lärarintervjun uttrycker lärarna att bra läroböcker och andra läromedel har betydelse för elevernas motivation och engagemang i ämnena och därigenom både möjliggör progression i elevernas lärande samt bidrar till att eleverna vill lära sig mer. Lärare berättar även att de vid valet av läroböcker letar efter material som främjar elevernas läsförståelse. Lärare berättar också om hur de anpassar undervisningen och användandet av läroboken i densamma allt eftersom att elevernas läsförståelse utvecklas.

Samtidigt tydliggör lärarna att arbetet baseras på egna initiativ snarare än gemensamma överenskommelser gällande läsning.

Av intervjun med rektorn framgår att de inte fört diskussioner om flickors och pojkars resultat i förhållande till valet och användningen av läroböcker och andra läromedel, men att lärarna granskar läroböckernas bilder och exempel utifrån representation av de olika könen.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna avseende hur de ska använda läroboken eller det andra läromedlet på lektionen, men också för att få ämnesöverblick och insikt i syftet med ett läromedel.

Av lärarintervjun framgår att stor vikt läggs på genomgångar för att skapa en förståelse för både uppgifter och innehåll hos eleverna. Genom att använda de komponenter som finns i lärarhandledningar i form av digitala komponenter, filmer och bilder där det finns och att annars använda dokumentkamera hjälper lärarna eleverna att navigera i såväl text, bilder och rubriker. Genom gemensam läsning i läroboken och samtal om innehållet säkerställer läraren elevernas förståelse för innehållet.

Lärare berättar att de går igenom hur läroböckerna är uppbyggda och hur de anpassar genomgången beroende på lärobokens utformning och elevernas tidigare erfarenhet av läromedel. Lärare berättar om genomgångar i mindre grupper med de yngsta eleverna där de bläddrar och tittar på bilder antingen från digitala komponenter eller andra bilder. Lärare beskriver att läroböckerna följer samma struktur i flera ämnen och årskurser och att det gör det lättare för de äldre eleverna att förstå hur läroböckerna är uppbyggda.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare i varierande utsträckning har möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel för att möta elever i behov av stödinsatser eller för att utmana elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling.

Av intervjuer med lärarna framkommer att det skiljer sig mellan årskurser och ämnen om lärarna använder sig av läroböcker i undervisningen och om dessa stödjer elever i behov av stöd eller utmaning. Lärare och elever berättar till exempel att läromedlen i ämnena svenska, engelska och matematik är nivåindelade och innehåller både möjlighet till repetition och

utmaningar. När det gäller läroböckerna i de samhällsorienterande- och naturorienterande ämnena så är läroböckerna utformade för en gemensam nivå. Både lärare och elever berättar här om hur lärarna själva producerar egna häften för att skapa uppgifter på olika nivåer.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid.

Av intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna främst får läxor i ämnet matematik och i ämnet svenska. Lärare betonar att det är viktigt att de gått igenom läxorna ordentligt i skolan och att det inte handlar om nya arbetssätt för att eleverna ska klara av läxorna även utan föräldrastöd. Lärare berättar även att de stödjer vårdnadshavarna i sitt arbete med läxor genom att gå hur det är tänkt att fungera på föräldramöten, genom skriftliga instruktioner både på papper och på skolans lärplattform och genom förklaringarna som läroboken tillhandahåller. Elever berättar även om att det händer att de tar hem läroboken i matematik om de varit sjuka eller i samband med lov.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning leder och samordnar arbetet med att se till att alla elever får tillgång till de läroböcker och andra läromedel de behöver för att utvecklas och nå utbildningens mål.

Rektorn berättar i intervju att hen har inblick i tillgången på läroböcker ser ut i skolan utifrån sina lektionsbesök och genom beställningarna. Däremot berättar rektorn att hen inte ställer krav på att lärarna ska använda lärobok i undervisningen eller de digitala resurser som finns kopplat till skolans andra läromedel. Läraren avgör själv om hen vill använda sig av lärobok inom ramen för sin undervisning så länge läraren förhåller sig till gällande kurs- och läroplan. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår även att det skiljer sig mellan ämnen och årskurser om eleverna har tillgång till lärobok i de olika teoretiska ämnena.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Av intervjun med rektorn och lärare framkommer att rektorn främst sätter de yttre ramarna kring inköp av läromedel i form av ekonomi för inköp och att läroböckerna i ämnena svenska och matematik ska vara likartade mellan klasserna. Vidare framkommer att förutsättningarna att köpa in läromedel gynnats av möjligheten att söka statsbidrag.

I rektorsintervjun framgår att rektorn under förra vårterminen, i samband med beställningen av läromedel, gav lärarna i uppdrag att tillsammans diskutera sina erfarenheter av de läroböcker som använts i undervisningen. Rektorn uppger att hen fortsättningsvis ska avsätta tid under vårterminerna för att lärarna ska kunna diskutera sina erfarenheter av de läroböcker som används i undervisningen. Genom detta skapar rektorn förutsättningar för lärarna att utbyta erfarenheter av arbetet med läroböcker i undervisningen. Lärare berättar i intervju om hur de ämnesvis gått igenom vilka läroböcker som använts i undervisningen och vad som fungerat bra och mindre bra. Rektorn berättar att lärarna på skolan träffar mellanstadielärarna i samband med överlämningen av eleverna inför övergången till mellanstadiet på en annan skolenhet, och att denna dialog i viss mån kan påverka valet av läromedel.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att skolan saknar en tydlig och medveten styrning av användningen av läroböcker och andra läromedel inom ramen för undervisningen.

Lärare och rektorn berättar i intervjuer att det saknas skolgemensamma riktlinjer för om och hur lärarna ska använda läroboken i undervisningen. Lärare beskriver däremot att de för kollegiala samtal om läromedel, deras användning och lämpliga arbetssätt, både inom ramen för sitt två-lärarskap och i arbetslaget. Lärare uppger också att de har en samsyn i hur de kvalitetsgranskar läroböckerna vid inköp och att de på eget initiativ påbörjat ett arbete med att använda samma läromedelsserier i undervisningen i de olika årskurserna.

Av lärar- och rektorsintervjun framkommer att rektorn inte lägger sig i vilka läromedel som lärarna ska använda i undervisningen för att främja elevernas kunskapsutveckling. Vad gäller ämnet matematik så berättar rektorn dock om att huvudmannen, för att höja kunskapsresultaten i matematik, rekommenderar ett visst läromedel. Rektorn berättar att skolan håller på att gå över till det nya läromedlet och att rektorn sett positiva resultat i kunskapsresultat från de lärare som gått över till läromedlet. Rektorn berättar att styrkan med det nya läromedlet framför allt består i att eleverna och läraren samtalar mycket kring matematik, vilket bidrar till elevernas språkliga utveckling och begreppsförståelse.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna utvärderar och analyserar hur läroböcker och andra läromedel fungerar i undervisningen och hur tillgången till och användandet av läroböcker påverkar elevernas studieresultat.

Av lärar- och rektorsintervjun framgår att lärarna, under ledning av rektorn och specialläraren, har träffats för att diskutera de läroböcker som använts i undervisningen samt vad som fungerat bra respektive mindre bra. Rektorn berättar att hen även följer upp hur resultaten påverkas utifrån skillnader i tillgång till läroböcker genom dialog med lärarna utifrån respektive klass resultat. Rektorn berättar även att hen utvärderat valet av lärobok i ämnet matematik och kunnat styrka positiva elevresultat i de fall lärarna gått över till att använda det förespråkade läromedlet i matematik. Förbättringen i resultat har rektorn säkerställt genom att jämföra med utvecklingen med parallellklasser som fortsatt använda den tidigare läroboken. Rektorn berättar att utvärderingen av kopplingen mellan läroböcker och elevernas ämnesresultat är mer systematisk i svenska och matematik. Detta förklaras av att lärarna i högre grad baserar sin undervisning på läroboken i dessa ämnen än i de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är i vissa fall bedrivs undervisningen utan att elevernas lärande stöds av en lärobok eller andra läromedel, och i andra fall påverkas undervisningen av den begränsade tillgången till läroböcker. Avsaknaden av lärobok eller den begränsade tillgången av läroböcker riskerar att påverka elevernas möjlighet att utveckla sin läsförmåga och begränsa den progression i lärandet som läroboken syftar till att ge. Dessutom används läroböcker och andra läromedel i begränsad utsträckning, vilket gör att eleverna inte får möjlighet att arbeta med dessa på ett sätt som stimulerar deras intresse och förståelse för ämnet. På lång sikt kan detta påverka både elevernas studiemotivation och resultat.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få successivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med texterna i dessa läromedel för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta.³

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2026-02-11

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel som möter elevernas olika förutsättningar och behov.

Av skollagen framgår att i utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁴ Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.⁵ Det finns riktlinjer om användning av läromedel, se not.⁶ Av läroplanen framgår vidare att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare i olika utsträckning använder läroböcker och andra läromedel på ett sätt som möter elevernas individuella behov. I vissa ämnen använder lärarna läromedel utformat för att möta elever både i behov av stöd och utmaningar medan de i andra ämnen saknar motsvarande stöd. I undervisningen i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen får elever samma material oavsett om de behöver stöd eller utmaning, material som läraren själv behöver komplettera med eget sammanställt material för att möta elevernas behov. I stället för nivåanpassade läromedel används exempelvis häften med uppgifter som läraren själv sammanställt eller så ges inte tillräckligt med tid till eleverna för att de ska kunna fördjupa och befästa sina kunskaper.

Genom att i högre grad använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som möter elevernas olika behov och förutsättningar främjas elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Läromedel bör användas varierat och anpassas efter olika nivåer. Det är också viktigt att elever ges tillräckligt

⁴ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁵ Lgr 22 avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁶ Lgr22, avsnitt 2.2 Kunskaper Riktlinjer och avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁷ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

med tid för att bearbeta, fördjupa och befästa sina kunskaper genom tillgång till läromedel som möter deras lärandebehov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygsriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁸

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i några ämnen har en begränsad tillgång till läroböcker i flera olika ämnen och årskurser. Det framgår att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med att se till att skolenheten köper in de läroböcker och lärarhandledningar som behövs i respektive ämne och årskurs. Granskningen visar att rektorn har en begränsad roll i elevernas tillgång till relevanta och aktuella läroböcker i undervisningen. Rektorn har inte heller sett till att det finns någon enhetlighet och målsättningar för tillgången till relevanta läroböcker.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i

⁸ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁹ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.¹⁰ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.¹¹ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.¹² Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹³ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁴

⁹ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

¹⁰ Prop. 2023/24:21 s. 30

¹¹ 1 kap. 9 § skollagen

¹² Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

¹³ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

¹⁴ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn endast i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel, exempelvis har arbetet inget tydligt mål. Det finns inget gemensamt och medvetet arbete eller en röd tråd i användningen av läroboken i undervisningen mellan klasserna på skolan. Granskningen visar att rektorn har en begränsad roll i att leda lärarnas arbete med att utveckla elevernas läsförmåga genom användningen av läroböcker och andra läromedel inom alla ämnen. Det saknas ett medvetet arbete för att särskilt stödja de elever som behöver extra hjälp eller de som har kommit långt i sin kunskapsutveckling.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

På Skolinspektionens vägnar

Ewa Mölleryd

Beslutsfattare

Signerat av: Ewa Mölleryd

Henrik Fredriksson

Föredragande

Signerat av: Henrik Öberg Fredriksson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredaren Janette Örning Alm deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁵ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹⁶:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁷

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁸ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁹

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,

¹⁵ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹⁶ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁷ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁸ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²⁰

²⁰ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Markusskolan den 20 januari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Janette Örning Alm och Henrik Fredriksson.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Avesta kommun med grundskola, årskurserna 1–3. På skolenheten går 228 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	